

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเมืองท้องถิ่นกับการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล กรณีศึกษา เทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ (historical qualitative research) ในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษาโดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกระบวนการในการศึกษา ประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังนี้ คือ

1. พื้นที่กรณีศึกษา
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การตรวจสอบข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นที่กรณีศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เลือกเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นเทศบาลที่ได้รับการยกฐานะจากเทศบาลตำบลมาเป็นเทศบาลเมืองอันเนื่องจากมีศาลากลางจังหวัดตั้งอยู่ในพื้นที่ และประกอบด้วยความเหมาะสมในด้านรายได้และงบประมาณของเทศบาล รวมไปถึงความเหมาะสมด้านพื้นที่ที่มีความเป็นชุมชนเมืองที่กำลังเจริญเติบโต เทศบาลเมืองเมืองมาบตาพุดมีพื้นที่ครอบคลุมทั้งหมด 5 ตำบล ได้แก่ ตำบลมาบตาพุด ตำบลห้วยโป่ง ตำบลทับมา ตำบลมาบข่า และบางส่วนของตำบลเนินพระ มีเกาะ 1 เกาะ คือ เกาะสะเก็ด พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดมีทั้งหมด 148.96 ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอเมืองระยอง และบางส่วนของอำเภอบ้านค่าย ในด้านงบประมาณ และรายได้ในปี 2544 รวมรายรับทั้งสิ้น 197,231,951.22 บาท

ในด้านการบริหารนับตั้งแต่มีการยกฐานะจากเทศบาลตำบลซึ่งในอดีต เทศบาลตำบลมาบตาพุดมีรูปแบบโครงสร้างในการบริหารงานเทศบาลคือรูปแบบสภา – นายกเทศมนตรี แต่สภาพการบริหารไม่มีปัญหาและอุปสรรค ที่เป็นเหตุให้ต้องยุบสภาอย่างในปัจจุบัน เพราะโครงสร้างอำนาจท้องถิ่น การเมืองท้องถิ่น กระบวนการทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ที่เป็นพันธมิตรกันมีการต่อรองผลประ โยชน์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่นได้อย่างลงตัว

แต่เมื่อเทศบาลตำบลมาบตาพุด ได้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองมาบตาพุด เป็นผลให้ผู้บริหารเทศบาลหรือนายกเทศมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน พันธมิตรทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเมืองมาบตาพุด ได้แตกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ที่ชัดเจน คือกลุ่มของนายปราโมทย์ และกลุ่มของนายชานนท์ เพื่อเข้าช่วงชิงตำแหน่งนายกเทศมนตรีและเสียงข้างมากในสภาเทศบาลเมืองมาบตาพุด ผลของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงและสภาเทศบาลในวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2544 ผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีคือนายปราโมทย์ แต่เสียงข้างมากในสภา กลับเป็นกลุ่มของนายชานนท์ โดยตัวนายชานนท์ หัวหน้ากลุ่มกลับเป็นผู้พ่ายแพ้การเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ให้กับนายปราโมทย์ วีระพันธ์

ภายหลังการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเพื่อเข้ามาบริหารเทศบาลเมืองมาบตาพุด ได้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานเทศบาลของนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง เกิดปัญหาความขัดแย้งเกิดขึ้นในเทศบาล ทั้งฝ่ายสภาเทศบาลและฝ่ายบริหารที่มาจากคนละกลุ่มต่างใช้อำนาจที่มีอยู่เพื่อไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลให้การบริหารงานเทศบาลต้องหยุดชะงัก ด้วยดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาที่คานกันภายใต้โครงสร้างการปกครองเทศบาลในรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง

นอกจากนี้เทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง เป็นเทศบาลที่ 6 ของประเทศที่ใช้รูปแบบนายกเทศมนตรีเข้มแข็งในการบริหารงานเทศบาล แต่ผลของการใช้รูปแบบดังกล่าวได้ประสบกับปัญหาในการบริหารของนายกเทศมนตรี เกิดความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเทศบาลจนฝ่ายบริหารไม่สามารถทำหน้าที่บริหารได้ จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้ศึกษาเลือกเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่กรณีศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย 2 วิธีการ คือ การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ในที่นี้จะใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (in - dept interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) เป็นวิธีการหลัก คือ

1.1 การสัมภาษณ์เจาะลึก การสัมภาษณ์จะมุ่งรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเจาะลึก เพื่อนำข้อมูลมาอ้างอิง และอธิบายในประเด็นการวิจัยถึงความเหมาะสมของการนำรูปแบบนายกเทศมนตรีเข้มแข็ง มาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล เทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (field research) และสัมภาษณ์จากผู้ที่สามารถ

ให้ข้อมูลหลัก (key - informants) ได้ เช่น นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี ประธานสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ที่อยู่ในระบบโครงสร้างการบริหารแบบสภา – นายกเทศมนตรี และโครงสร้างใหม่คือการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งที่อยู่ในกลุ่มของนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มของนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล สมาชิกกลุ่มที่ไม่ได้รับเลือกตั้งในการลงสมัครเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสภาเทศบาล ประธานชุมชน ผู้นำตามธรรมชาติ รวมไปถึงข้าราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด พนักงานเทศบาล โดยการสัมภาษณ์จะเจาะลึกถึง โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานเทศบาลตั้งแต่ใช้โครงสร้างการบริหารแบบสภา – นายกเทศมนตรี จนถึงการใช้โครงสร้างการบริหารที่นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ระบบการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลเมืองมาตาพุด กระบวนการทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ที่ส่งผลต่อการบริหารงานเทศบาลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันตั้งแต่การใช้โครงสร้างสภา - นายกเทศมนตรี ในการบริหารงานเทศบาล และโครงสร้างการบริหารที่นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงที่ใช้ในปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ถึงประเด็นความเหมาะสมของการนำรูปแบบนายกเข้มแข็งมาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล เทศบาลเมืองมาตาพุด จังหวัดระยอง ภายใต้บริบทแวดล้อมของ การเมืองท้องถิ่น โครงสร้างอำนาจท้องถิ่น และกระบวนการทางการเมือง ที่มีส่วนสัมพันธ์กับการบริหารงานเทศบาลในรูปแบบดังกล่าว

1.2 การสัมภาษณ์กลุ่ม ในการสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ความคิดเห็น ข้อดี ข้อเสีย ความเหมาะสม หรือไม่เหมาะสม ในการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงมาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล รวมไปถึงข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไข และข้อมูลอื่นๆ ในทัศนคติ มุมมอง และเหตุผลของแต่ละฝ่าย โดยการสัมภาษณ์กลุ่มนี้อาศัยฝ่ายบริหารคือนายกเทศมนตรีและคณะ ฝ่ายสภาเทศบาล ประธานชุมชน และข้าราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นผู้ให้ข้อมูล โดยผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่ม มาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการนำรูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงอีกครั้งหนึ่ง

2. การศึกษาเอกสาร มุ่งรวบรวมข้อมูลในประเด็นนอกเหนือจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งจะใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วย ข้อมูลเอกสารจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ข้อมูลขั้นต้น (primary data) ข้อมูลขั้นต้น เป็นข้อมูลที่ยังไม่ผ่านการวิเคราะห์ เป็นข้อมูลดิบ ข้อมูลในส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรง เช่น พระราชบัญญัติเทศบาล หนังสือ บันทึกการประชุมสภาเทศบาล คำสั่งต่าง ๆ จากทางราชการและสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย เป็นต้น

2.2 ข้อมูลชั้นรอง (secondary data) ข้อมูลชั้นรอง เป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์แล้วในระดับหนึ่งและเพื่อช่วยให้วิเคราะห์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอกสารชั้นรองเหล่านี้ ได้แก่ ตำราวิชาการ บทความ หนังสือพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องกับ การปกครองท้องถิ่น การบริหารงานเทศบาล การเลือกตั้ง นายกเทศมนตรีโดยตรง เป็นต้น

การตรวจสอบข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือด้วยวิธีการ ดังนี้

1. ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน เช่น เอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่ม การสัมภาษณ์เจาะลึก
2. ตรวจสอบข้อมูลจากจุดยืนของผู้ให้ข้อมูลหลักที่แตกต่างกัน เช่น นายกเทศมนตรี และฝ่ายบริหาร ฝ่ายสมาชิกสภาเทศบาลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับนายกเทศมนตรี และสมาชิกสภาเทศบาลที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มเดียวกับนายกเทศมนตรี ประธานชุมชน และรวมไปถึงข้าราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น
3. ตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในเวลาที่แตกต่างกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ดำเนินการควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้าย ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้หลักการตีความ (interpretive analysis) โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ คือ

1. การถอดเทปข้อมูลการสัมภาษณ์
2. การจัดหมวดหมู่ตามประเด็นทั้ง 3 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย บริบทเชิงโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่มีส่วนสัมพันธ์กับการบริหารงานเทศบาลตั้งแต่การใช้โครงสร้างเดิมคือสภา – นายกเทศมนตรี จนถึงปัจจุบัน ที่ใช้รูปแบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง สภาพการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดระยอง กระบวนการทางการเมืองท้องถิ่นที่ผลต่อการบริหารงานเทศบาลในรูปแบบ โครงสร้างต่าง ๆ
3. การเชื่อมโยงระหว่างประเด็นทั้ง 3 เพื่อการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการนำรูปแบบนายกเทศมนตรีเข้มแข็งมาใช้ในการปกครองท้องถิ่นของเทศบาล เทศบาลเมืองมาบตาพุด

อำเภอเมือง จังหวัดระยอง รวมถึงการศึกษาแนวทางการนำรูปแบบนายกเทศมนตรีเข้มแข็ง มา
ประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University